

สังคมและวัฒนธรรม

301
ค14ส
ค.3
2546

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทที่ 1 : การศึกษาสังคมมนุษย์ (ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกิ้นฟูง)	1
1. ระเบียบวิธีศึกษาของสังคมศาสตร์	3
2. ปัญหาในการใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ศึกษาสังคม	4
2.1 ปัญหาในการแยกค่านิยมออกจากการศึกษา	4
2.2 วิทยาศาสตร์ไม่มีปรมัตถสัจจะ	5
2.3 วิทยาศาสตร์ไม่สามารถให้คำตอบในเรื่องค่านิยม	8
2.4 ลัทธิมาร์กซ์สัมพันธ์กับการศึกษาทางวิทยาศาสตร์	7
3. สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิชาประยุกต์	8
3.1 สังคมศาสตร์กับมนุษยศาสตร์	8
3.2 วิชาชีพและวิชาประยุกต์	10
4. ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมศาสตร์แขนงต่าง ๆ	11
4.1 ทักษะในการมองปัญหาและข้อสมมติ	11
4.2 สังคมวิทยา	14
4.3 มานุษยวิทยาสังคมหรือมานุษยวิทยาวัฒนธรรม	18
4.4 รัฐศาสตร์	18
4.5 เศรษฐศาสตร์	17
4.6 พฤติกรรมศาสตร์	18
บทที่ 2 : มนุษย์กับวัฒนธรรม (รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)	23
1. คำนำ	23
2. <u>การเกิดวัฒนธรรม</u>	23
3. <u>ความหมายของวัฒนธรรม</u>	25
4. <u>ประเภทของวัฒนธรรม</u>	25
4.1 วัฒนธรรมในลักษณะขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อ	28
4.2 วัฒนธรรมในลักษณะสิ่งประดิษฐ์และสถาปัตยกรรม	28

5.	การถ่ายทอดและการรับวัฒนธรรม	31
5.1	การถ่ายทอดวัฒนธรรม	31
5.2	การรับวัฒนธรรมจากสังคมอื่น	32
5.3	แนวคิดเรื่องการศึกษาวัฒนธรรมและการเปรียบเทียบวัฒนธรรม	33
6.	สรุป : ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและวัฒนธรรม	34

บทที่ 3 : การขัดเกลาทางสังคม * 37

(รองศาสตราจารย์ สุหัตรา สุภาพ)

1.	ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม	38
2.	ความมุ่งหมายของการขัดเกลา	38
2.1	ปลูกฝังระเบียบวินัย	38
2.2	ปลูกฝังความมุ่งหวัง	39
2.3	สอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่าง ๆ	39
2.4	สอนให้มีทักษะ	39
3.	ความเป็นตน	39
4.	วัยที่จำเป็นต่อการขัดเกลา	41
4.1	การขัดเกลาในระยะที่ยังเป็นเด็ก	41
4.2	การขัดเกลาในวัยรุ่น	41
* 5.	ตัวแทนของการขัดเกลาทางสังคม	42
5.1	<u>ครอบครัว</u>	42
5.2	กลุ่มเพื่อน	42
5.3	โรงเรียน	43
5.4	กลุ่มอาชีพ	43
5.5	ตัวแทนทางศาสนา	43
5.6	สื่อมวลชน	44

บทที่ 4 : วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ 49

(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ)

1.	บทนำ	49
2.	มโนภาพที่สำคัญ	49
3.	ทฤษฎี	51

	หน้า
3.1 ทฤษฎีในแนวชีววิทยา	52
3.2 ทฤษฎีในแนวจิตวิทยา	53
3.3 ทฤษฎีว่าด้วยรูปลักษณะของวัฒนธรรม	54
3.4 ทฤษฎีว่าด้วยโครงสร้างบุคลิกภาพพื้นฐานหรือลักษณะประจำชาติ	58
4. การศึกษาวัฒนธรรมและบุคลิกภาพของสังคมไทย	58
5. สรุป	58
บทที่ 5 : การจัดระเบียบทางสังคม *	81
(รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ หัตถ์สงวน)	
1. ประเภทของบรรทัดฐานทางสังคม	82
1.1 วิถีชาวบ้าน	82
1.2 จารีต	84
1.3 กฎหมาย*	85
1.4 บรรทัดฐานประเภทอื่นๆ	88
1.5 สัทธานุมัติ	87
2. ✓ ปัจจัยที่ทำให้เราปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม สรุป	88
2.1 ✓ สถานภาพ สรุป	70
2.2 บทบาท สรุป	73
3. สถานภาพและความสัมพันธ์ทางสังคม	75
บทที่ 6 : กลุ่มสังคม	78
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา สุวิรินทร์พันธุ์)	
1. ความหมาย	78
2. ความสำคัญของกลุ่มสังคมต่อบุคคล	80
3. ประเภทของกลุ่มสังคม	81
3.1 กลุ่มใน-กลุ่มนอก	81
3.2 กลุ่มปฐมภูมิและกลุ่มทุติยภูมิ *	83
4. รูปแบบขององค์การในปัจจุบัน	88
4.1 องค์การแบบราชการ	88
4.2 สมาคมสมัครใจ	88

บทที่ ๗ : [*] ช่วงชั้นทางสังคม	๑๕
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารง สุทธาศาสน์)	
1. ผลที่เกิดขึ้นจากช่วงชั้น	๑๖
1.1 ความสำนึกในเรื่องการแบ่งชั้น	๑๖
1.2 ความแตกต่างทางพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดในด้านต่างๆ ในระหว่างชั้น	๑๗
2. วิธีการศึกษาชนชั้น	๑๑
2.1 วิธีวัตถุวิสัย	100
2.2 วิธีอัตวิสัย	101
2.3 วิธีความเห็นส่วนใหญ่	101
3. ทฤษฎีบางประการเกี่ยวกับช่วงชั้นทางสังคม	102
3.1 กลุ่มทฤษฎีขัดแย้ง	102
3.2 กลุ่มทฤษฎีเชิงหน้าที่	103
4. การคลี่คลายปัญหาชนชั้น	104
4.1 การเคลื่อนที่ทางสังคม	104
4.2 ระบบภาษี	104
บทที่ ๘ : สถาบันสังคม *	105
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ดินนะกุล)	
1. ความหมาย	105
1.1 แบบแผนพฤติกรรม	105
1.2 มาตรฐานของสังคม	106
1.3 ปัญหาพื้นฐานของสังคม	106
1.4 หน้าที่ของสถาบันสังคม	107
② ลักษณะของสถาบันสังคม	108
③ ประเภทของสถาบันสังคม	108
* 3.1 สถาบันครอบครัว	109
/ 3.2 สถาบันการเมืองการปกครอง	109
/ 3.3 สถาบันเศรษฐกิจ	109
3.4 สถาบันการศึกษา	109
3.5 สถาบันศาสนา	110

	หน้า
4. องค์ประกอบของสถาบันสังคม	110
4.1 องค์การทางสังคม	110
4.2 สถานภาพและบทบาท	111
4.3 การหน้าที่	111
4.4 บรรทัดฐานทางสังคม	112
5. ลักษณะอื่น ๆ ที่เด่นของสังคม	112
5.1 สถาบันที่เด่นของสังคม	112
5.2 สถาบันที่ให้โอกาสในการเลือกบางสิ่งบางอย่างแก่สมาชิกของสังคม	113
5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่าง ๆ	113
5.4 ความขัดแย้ง	113
บทที่ ๘ : พฤติกรรมรวมหมู่	117
<i>(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวศ์ อันทวานิช)</i>	
1. พฤติกรรมรวมหมู่คืออะไร	117
2. เงื่อนไขของพฤติกรรมรวมหมู่	118
2.1 สังคมไม่ได้กำหนดแบบแผนพฤติกรรมไว้หรือกำหนดไว้หลวม ๆ เท่านั้น	118
2.2 สังคมเปิดโอกาสให้มีการตัดสินใจ	118
2.3 มีการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมและทัศนคติในสังคม	118
3. ประเภทของพฤติกรรมรวมหมู่	119
3.1 พฤติกรรมรวมหมู่ที่เป็นการแพร่ระบาดของอารมณ์	119
3.2 พฤติกรรมรวมหมู่ชนิดขบวนการสังคม	124
3.3 มติมหาชนและการโฆษณาชวนเชื่อ	128
4. พฤติกรรมรวมหมู่กับสำนึกรวมหมู่	130
5. สรุป	132
บทที่ ๙ : ปัญหาทางสังคม	135
<i>(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์)</i>	
1. ความนำ	135
2. ประเภทของปัญหาสังคม	137
3. การวิเคราะห์ปัญหาสังคม	138
3.1 ปัญหาทางการเมือง	138

- 3.2 ปัญหาจริยปฏิบัติ
- 3.3 ปัญหาความยากจน
- 3.4 ปัญหาอาชญากรรม

*** บทที่ 11 : การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ***
(รองศาสตราจารย์ สุวิชัย ห้านแก้ว)

- 1. ความน่า
- 2. ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
 - 2.1 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึงอะไร
 - 2.2 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม คืออะไร
- 3. การจำแนกประเภทของการเปลี่ยนแปลง
 - 3.1 จำแนกตามแหล่งที่มาของการเปลี่ยนแปลง
 - 3.2 แหล่งที่มาของการเปลี่ยนแปลงจากภายในระบบสังคมนั่นเอง
 - 3.3 การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปเองและที่เป็นไปตามแผน
- 4. ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง
- ✓ 5. ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
- 6. แนวโน้มกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในปัจจุบัน **๕๗**